

Innspill til forslag til tiltaksplan for Rondane villreinområde fra DNT Oslo og Omegn

Innledning

DNT Oslo og Omegn er en av tre DNT foreninger som har hytte- og rutenett innenfor Rondane villreinområde. DNT Oslo og Omegn eier og driver de betjente hyttene Grimsdalshytta, Rondvassbu og Bjørnholia, selvbetjente kvarter på de samme hyttene og de selvbetjente hyttene Eldåbu, Veslefjellbua og Jammerdalsbu. Vi har også ansvaret for det merkede rutenettet med tilhørende bruer fra E6 over Dovrefjell til og med Friisvegen.

For overordnede innspill **vises det til DNT sentralt sin høringsuttalelse**. Den enkelte foreningen som har ansvar for hytte- og rutenettet, vil gi tilbakemeldinger på de delene den har ansvaret for.

Innledende hovedpunkter

- **DNT Oslo og Omegn støtter intensjonen om at de minst inngripende tiltakene innføres først for å erfare og vurdere effekten av disse.**
- **Selvbetjeningskvarterene på Grimsdalshytta, Rondvassbu og Bjørnholia kan stenges for å skjerme villreinen vinterstid, i tillegg til i kalvingsperioden. Alle våre hytter stenges i perioden 2. påskedag til 18. juni.**
- **Stiene fra Høvringen og mot Dørålen, Haverdalsseter og Rondvassbu kan legges ned. Stien fra Bjørnholia til Eldåbu foreslås vurdert nærmere før den evt. legges ned.**
- **DNT Oslo og Omegn støtter at parkeringen på Spranget må reguleres.**

Merknader til forslagene i tiltaksplanen

1.2 Skjerming av kalvings- og oppvekstperioden

Tiltak 12 Reduksjon og tilpasning av motorferdsel i utmark i villreinområder.

Vi støtter prinsippene i dette, men det er også viktig at regelverket er tilpasset at dette skjer i høyfjellet. Nå er det foreslått at motorferdselen på snødekt mark skal opphøre senest 10. april eller første virkedag etter påske om den faller senere. Regelverket bør åpne for å ta høyde for at kan være værforhold som gjøre dette vanskelig. Eksempelvis er det også et krav at vi skal ta inn kvisten etter påske, og det bør være tillatt for forvaltningen å utsette lovlig motorisert ferdsel noen dager dersom vær og føreforhold tilsier det.

Tiltak 16: Innskrenking av åpningstid for overnattingstilbud i villreinområdet.

DNT Oslo og Omegns hytter har hatt stengt til 10. juni, og vi kan forlenge denne perioden til 18. juni og stenge 2. påskedag. Vi forutsetter imidlertid at forberedelsen til å åpne hyttene kan skje tidligere og at muligheten til å søke dispensasjon i forbindelse med evt. større vedlikeholdsarbeider opprettholdes.

Tiltak 20: Kanalisering av ferdseilen gjennom sti- og løypeplaner i Rondane nasjonalpark.

I forslaget pekes det på behovet for felles sti- og løypeplaner, og dette er et krevende tema. Kommunene kan vedta sti- og løypeplaner, og Fylkeskommunen kan vedta sti- og løypeplaner som en del av handlingsprogrammet for regional plan.

Nasjonalparkforvaltningen skal revidere forvaltningsplanen som også omfatter stier og løyper. Alt dette kan komme i tillegg til at tiltaksplanen er ganske detaljert når det gjelder nedlegging av stier mv., og vi ber om at disse planarbeidene koordineres så langt det er mulig.

I forslaget gjentas det at en sti gjennom Rondane er en målsetting, og vi har naturligvis forståelse for ønsket om å skjerme villreinen. Vi vil imidlertid påpeke at om det bare går en sti til Bjørnholia, vil det sannsynligvis medføre at det ikke er forsvarlig å drive turisthytta videre. Dette er ikke aktuelt i denne omgang, men dette er et perspektiv å ha med seg i det videre planarbeidet.

1.5 Jaktorganisering

Jakt er et av de viktigste forvaltningstiltakene for å beholde en levedyktig og sunn villreinstamme. Samtidig er jakta en stor belastning for villreinen. At jakta utføres så skånsomt som mulig er derfor viktig. DNT Oslo og Omegn har deltatt i mange ulike prosjekter for å kartlegge ferdsel, beitebruk mv., og ser at NINA og villreinforvaltningen har mye kunnskap om villreinens levekår som er lagt til grunn for forslaget til tiltaksplaner. Det er mange gode forslag til tiltak for å sikre mer kunnskap om jakta og å redusere jaktstress, men det er uklart om denne kunnskapen samles og vurderes på samme nivå som andre påvirkningsfaktorer. Det kan derfor vurderes om effekter av jakt skal inngå i dokumentasjonen på en mer utfyllende måte ifm. oppdaterte påvirkningsanalyser ved neste klassifisering.

2 Tiltak for å bedre tilstanden for villrein i Rondane – geografiske fokusområder

2.2 Tiltakspakke for å opprettholde og bedre villreintrekket over Grimsdalen og Haverdalen

Tiltak 35 Regulering og innskrenking av åpningstider for Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen.

Tiltaket berører driften på Grimsdalshytta, men vi har ingen innvendinger mot de generelle rammene for forslaget om regulering. I forbindelse med driften av

Grimsdalshytta vil det over tid være behov for å komme dit før og etter stengetiden pga. ettersyn av anlegget, vedlikeholdsarbeider og forberedelse for driften. Vi ber derfor om at det åpnes for denne type nødvendig transport til Grimsdalshytta på samme måte som andre grunneiere, rettighetshavere mm.

Tiltak 37: Forbud mot camping i en sone på 1 km

Vi har forståelse for ønsket om å styre telting og ferdsel i enkelte områder. Det er imidlertid viktig at det etableres og opprettholdes et tilbud som oppfattes som attraktivt, tilstrekkelig og forståelig av de som er på tur. Hvis restriksjonsnivået blir for høyt og reglene for omfattende, kan behov for kontroll bli så omfattende at det er vanskelig å følge opp. Det bør også tas med i betraktning at mange bruker flere fjellområder, og at det kan være vanskelig å orientere seg om hvilke regler som gjelder hvis det blir for mange varianter i de ulike villreinområdene. Det er derfor viktig at evt. restriksjoner følges opp av tilstrekkelig ressurser til informasjon mm. i forkant av at det innføres nye regler.

Hvis det er av interesse, kan vi bidra til å organisere telting ved Barthbua.

Tiltak 40 Det bør ikke anbefales toppturer i området rundt Grimsdalshytta.

Vi har forståelse for intensjonen med tiltaket, og forslaget om å legge til rette for turer nede i dalen vil vi følge opp sammen med forvaltningen. DNT og DNT Oslo og Omegn arbeider aktivt med informasjon om villrein, og våre gjester finner informasjon om villrein og ferdselsråd både på hytta, på hyttas nettsider og på UT.no.

Men i en tid der sosiale medier flommer over av turtips og digitale muligheter, er det noe passivt over tiltaket som i alle fall bør vurderes. Vi mener det kan være bedre å ha en konkret anbefaling, slik at ferdselen styres dit en ønsker det. Mens en mer passiv holdning kan føre til at folk går dit en ikke ønsker det.

F.eks. forstår vi det slik at det ikke er ønskelig å styre ferdsel med utgangspunkt i hvor reinen er ut fra GPS-posisjoner, bl.a. fordi ikke alle flokker har GPS-sendere. Det har vi forståelse for, men hvis dette tiltaket forutsettes å bli varig må det tas høyde for at teknologien utvikler seg slik at aktiv styring av ferdsel blir et godt tiltak.

Registeringer på Strava viser at nesten alle fjellturistene snur på Kattuglehø, og ikke går inn i området som er mest sårbart. Dette er også erfaringene fra andre steder med et attraktivt turmål – nesten alle går til attraksjonen og går ikke videre inn i fjellet. Vi ønsker derfor å drøfte dette videre med nasjonalparkforvaltningen.

Tiltak 41 Selvbetjeningstilbudet på Grimsdalshytta legges ned.

Se omtale under tiltakspakke 2.5, tiltak 50.

Til 2.2.3 Forventet effekt og konsekvenser

I nest siste avsnitt er det skrevet følgende: «*Eventuelle utbygginger av selvbetjeningshytter langs denne ruta (anm. Trolløypa Høvringen – Lillehammer) vil kunne komme i konkurranse med kommersiell virksomhet.*»

Vi er ikke kjent med hva som er bakgrunnen for dette innspillet, men det er i alle fall slik at både kommunen og private aktører har ønsket at vi skulle etablere oss på Mysuset. Vi har ingen konkrete planer p.t, men fra vårt ståsted vil det være i tråd med ønsket om villreinvennlig ferdsel å kanalisere ferdselen til ytterkanten av villreinområdet. Vi mener derfor at det er rimelig at denne føringen tas bort.

2.3 Tiltakspakke for å redusere ferdsel i området Einsethø-Hornsjøhø-Haverdalen-Sletthø

Tiltak 42 Fjerning av T-merking og rutebeskrivelser på kart og nett for sti fra Høvringen over Sletthø til Grimsdalshytta.

Tiltaket er drøftet med forvaltningen, og vi har tidligere opplyst at vi ikke har noen innvendinger. Men her har det vært en liten misforståelse. Vi har forstått det slik at stien fra Grimsdalshytta til Haverdalseter skulle beholdes. I 4. avsnitt i pkt. 2.3.3 pekes det også på at nedleggelse av strekningen Haverdalsseter – Grimsdalshytta kan få stor virkning for Haverdalseter. Vi kan derfor ikke anbefale at denne delen av stien i tiltak 42 legges ned. Selv om det er mulig å gå til Haverdalsseter fra Grimsdalshytta via stien mot Dørålseter, er det fare for at dette oppleves såpass mye mindre attraktivt at det går for mye utover Haverdalseter.

DNT tildeles spillemidler til bygging av bruer og merking av stier, og tildelingen forutsetter at tilretteleggingen brukes i 30 år. Dersom staten krever tilbake spillemidler fordi denne forutsetningen faller bort, forutsetter vi at dette dekkes av andre deler av det offentlige.

Kostnader og arbeid til evt. revegetering mm. regner vi med kan drøftes og avklares med forvaltningen.

Tiltak 43 Skiløype 3 og 4 ved Haverdalen kvistes ikke de vinterne Haverdalseter ikke har åpent.

DNT Oslo og Omegn har ansvaret for den praktiske delen av dette tiltaket, og vi har ingen innvendinger mot forslaget slik det står.

2.4 Tiltakspakke for gjenoppretting av villreintrekket på vestsiden av Rondane-massivet

Tiltak 44 Fjerning av T-merking og rutebeskrivelser på kart og nett for sti fra Høvringen gjennom Kvannslådalen til Dørålen.

Tiltaket er drøftet med forvaltningen, og vi har tidligere opplyst at vi ikke har noen innvendinger.

DNT tildeles spillemidler til bygging av bruer og merking av stier, og tildelingen forutsetter at tilretteleggingen brukes i 30 år. Dersom staten krever tilbake spillemidler fordi denne forutsetningen faller bort, forutsetter vi at dette dekkes av andre deler av det offentlige.

Kostnader og arbeid til evt. revegetering m.m. regner vi med kan drøftes og avklares med forvaltningen.

Tiltak 45 Bruene over Vesle-Ula og Bråkdalsbekken legges ut tidligst 18. juni og tas vekk senest 10. oktober.

Vi har ingen innvendinger mot datoer for når bruene legges ut og tas inn hvis de andre aktørene i området mener det akseptabelt. DNT Oslo og Omegn har for øvrig ansvaret for brua over Vesle-Ula, og vi følger opp vedlikehold mm.

Tiltak 46 Fjerning av T-merking og rutebeskrivelser på kart og nett for sti fra Peer Gynt til Rondvassbu over Randen.

Tiltaket er drøftet med forvaltningen, og vi har tidligere opplyst at vi ikke har noen innvendinger.

DNT tildeles spillemidler til bygging av bruer og merking av stier, og tildelingen forutsetter at tilretteleggingen brukes i 30 år. Dersom staten krever tilbake spillemidler fordi denne forutsetningen faller bort, forutsetter vi at dette dekkes av andre deler av det offentlige.

Kostnader og arbeid til evt. revegetering m.m. regner vi med kan drøftes og avklares med forvaltningen.

Tiltak 47 Alternative tiltak for å redusere ferdsel ved Spranget.

Parkeringsplassen på Spranget har vært diskutert lenge, og vi forstår at det foreslås å endre parkeringsregimet. Endring i parkeringsforholdene vil få betydning for driften på Rondvassbu, og dette vil vi komme tilbake til når det er avklart hvilket alternativ som velges.

For alle alternativer regner vi med at driften på Rondvassbu kan ivaretas av vår bestyrer, og at det kan tillates motorferdsel i forbindelse med ettersyn, drift og vedlikehold av Rondvassbu.

Det er i dag sykkelutleie på Spranget i regi av Rondvassbu, og slik vi forstår de tre alternativene kan dette opprettholdes for alternativ 2 og 3 i perioden 18. juni – 10. sept. Vår foreløpige vurdering er at det er for krevende å opprettholde sykkelutleie fra Mysuseter uten en større investering. Da trengs det sannsynligvis både bygningsmessige tiltak og flere ansatte, hvis sykkelutleien skal fortsette fra Mysuseter. Det er også investert i sykler, og nedlegging av sykkelutleie vil føre til et større økonomisk tap som må drøftes med forvaltningen.

I forslaget er det foreslått at sykling skal være forbudt fra 10. september. Dette vil i så fall være relativt kort tid før Rondvassbu stenger. Det bør vurderes om et sykkelforbud er et effektivt tiltak i den korte perioden fra 10. september og fram til Rondvassbu stenger.

Det er for øvrig ikke korrekt at det blir 2-3 km lenger vei med parkering ved Mysuseter slik det omtales i forslaget til tiltaksplan, det blir mellom 4 og 5 km lenger.

Tiltak 48 Bro over Ula ved Spranget stenges for allmenn ferdsel utenom den perioden Rondvassbu har åpent vinterstid.

DNT Oslo og Omegn har en avtale med Statskog om å bruke brua fram til tiltaksplanen er vedtatt og har p.t. også ansvaret for vedlikeholdet av brua.

Situasjonen er godt beskrevet i forslag til tiltak 48. Det kan legges til at det har vært en egen befaring med verneforvaltningen, Statskog, Fjellstyre m.fl. for å vurdere alternativ vintertrase til Rondvassbu for å unngå å krysse Ula ved Spranget. Vi fant ingen god alternativ vintertrase, og bruk av bilvegen vinterstid forutsetter at den planeres jevnlig med tråkkemaskin for å unngå for skrått terreng.

Tiltak 49 Selvbetjeningstilbudet på Rondvassbu legges ned.

Se omtale under tiltakspakke 2.5, tiltak 50.

I siste avsnitt er det skrevet følgende: *«Utbygginger av selvbetjeningshytter langs denne ruta (anm. Trolløypa Høvringen – Lillehammer) vil kunne komme i konkurranse med kommersiell reiselivsvirksomhet.»*

Vi er ikke kjent med hva som er bakgrunnen for dette innspillet, men det er i alle fall slik at både kommunen og private aktører har ønsket at vi skulle etablere oss på Mysuseter. Vi har ingen konkrete planer p.t, men fra vårt ståsted vil det være i tråd med ønsket om villreinvennlig ferdsel å kanalisere ferdselen til ytterkanten av villreinområdet. Vi mener derfor at det er rimelig at denne føringen tas bort.

2.5 Tiltakspakke for gjenoppretting av villreintrekket på østsiden av Rondane-massivet

Tiltak 50 Selvbetjeningstilbudet på Bjørnhollia legges ned.

Vi har foreslått å legge ned selvbetjeningskvarterene på Grimsdalshytta, Rondvassbu og Bjørnhollia for å bidra til mindre ferdsel inne i fjellet om høsten, vinterstid og i kalvingsperioden. I forslaget til tiltaksplan oppfordres DNT til at dette er en frivillig ordning. Vi opprettholder forslaget om å stenge selvbetjeningshyttene, men vi viser også til Stortingets anmodningsvedtak 785 (Innst. 374 S (2023–2024)) og Stortingets føringer til regjeringen om å *“sikre gode avbøtende tiltak for frivillig sektor i dei tilfelle merkte stiar eller turisthytter må leggjast ned eller flyttast.”* Hvordan Stortingets vedtak skal følges opp, er ikke omtalt i forslag til tiltaksplaner. Det er derfor vanskelig å drøfte evt. kompensasjon for at vi stenger selvbetjeningene utover noen generelle betraktninger som følger nedenfor, men vi regner med at dette skal følges opp.

DNT Oslo og Omegn berøres av mange tiltak i fire av områdene der det nå arbeides med tiltaksplaner. Dette har flere perspektiv; det må tas hensyn til at turtilbudet reduseres og det må vurderes hvilke konsekvenser dette har for allmennheten og driften av de aktuelle hyttene og evt. andre hytter i rutenettet.

Et eksempel kan være at begrensninger på en hytte fører til vanskeligheter for de som skal på tur, og at besøket i et helt rutenett går ned. Slike tiltak kan ha positive effekter for villreinen, men det reduserer både turtilbudet for allmennheten og kan medføre økonomisk konsekvenser for turistforeningene. Konsekvensene av et tiltak kan derfor påvirke mange foreninger som alle er egne juridiske enheter. DNT Oslo og Omegn er åpne for å diskutere løsninger (både i Rondane og andre områder) der turtilbudet endres og evt. «flyttes». Samtidig er det viktig å påpeke at det noen ganger vil være behov for at flere medlemsforeninger aksepterer løsningene som man kommer fram til.

Generelt er det vårt utgangspunkt at det er viktig å prioritere turtilbudet når folk har ferie. Når vi foreslår å stenge selvbetjeningskvarterene på de tre nevnte hyttene, er det også for å prioritere de betjente hyttene og de mest aktuelle tidspunktene for fjellturer.

Nedleggingen av selvbetjeningskvarterene kan skje relativt raskt etter at det er enighet om betingelsene for at turtilbudet er redusert i Rondane.

Tiltak 51 Broen over Atna ved Straumbu holdes åpen kun i tiden Bjørnhollia er åpen som betjent hytte (utenom dette tidsrommet stenges brua)

Brua på Straumbu er flomutsatt og DNT Oslo og Omegn har søkt om å få heve brua for å unngå at den tas av flom. Det har vært krevende å få tillatelse til dette, men det er mulig

at dette går i orden nå slik at brua fornyes i 2025. Vi vil da montere en grind slik at ferdseien kan stenges i de periodene det blir bestemt at brua skal være stengt.

Utenfor åpningstiden for Bjørnhollia har ikke DNT Oslo og Omegn mannskap i dette området. Det betyr at noen andre må håndtere evt. behov for å åpne porten i de periodene porten er låst.

Tiltak 52 T- merking og rutebeskrivelser på kart og nett fjernes for stien fra Bjørnhollia til Eldåbu i en prøveperiode på minimum 4 år eller til neste klassifisering.

Vi mener at dette tiltaket er for inngripende og er for dårlig fundamentert i faggrunnlaget. Vi foreslår at dette tiltaket endres slik at det skal utarbeides en egen vurdering av bruken av dette området (dvs. både ferdsel av folk og villrein) de neste tre årene før dette avgjøres.

Vi er ikke forelagt dokumentasjon eller utredninger for denne stistrekningen utover det som går fram av forslaget til tiltaksplan. Det er naturligvis mye data i grunnlagsmaterialet fra NINA, men det er noe tungt tilgjengelig. Vi har deltatt i mange ulike styringsgrupper mm., men det faglige begrunnelsen for tiltaket er ikke gjennomgått spesielt. Vi mener det hadde vært naturlig i tilfeller som dette der en viktig stistruktur brytes opp.

All ferdsel kan påvirke villreinsens bruk av området, og NINA har forsket på terskelverdier for forstyrrelser, og dette er bl.a. presentert i [ninatemahefte51.pdf](#) side 35 og utover. Det er mange komplekse sammenhenger der effektene varierer med bl.a. avstand mellom stiene og terreng. Slik vi forstår dette vil ca. 10 passeringer pr. dag føre til endret arealbruk bare i spesielle tilfeller, og 30 passeringer er et sentralt antall passeringer for påvirkning av villreinen for at arealbruken skal endres.

NINA overvåker ferdseien, og for 2024 var det 1056 passeringer fra 1. juli til 1. okt. 2024, dvs. 10-11 passeringer hver dag. Det er gjennomført målinger fra 2009, og antall passeringer er vist nedenfor. Dette er relativt beskjeden ferdsel sammenlignet med flere andre stier, og ut fra NINAs forskning i avsnittet ovenfor mener vi at det ikke er åpenbart at det er et effektivt tiltak å nedlegge denne stien.

Når vi har valgt å foreslå å legge ned selvbetjeningene på de betjente hyttene er det bl.a. for å bidra til å redusere ferdseien i lengre perioder. I tillegg prioriteres driften på de betjente hyttene der det både er behov for midler for å vedlikeholde hyttene, og bestyrerne må ha en tilfredsstillende økonomi.

Vi foreslår derfor som nevnt at dette tiltaket endres, slik at det skal utarbeides egne evalueringer av bruken av området de neste tre årene før det tas en avgjørelse. Dette kan inkluderes i det pågående FOU-prosjektet som foreslått.

